הניחא [ח]למאן דאמר אין הרב יכול לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך שפיר אלא למאן דאמר [י]יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך מאי איכא למימר אלא אידי ואידי בשאין מעלה להן מזונות ובהא פליגי דמר סבר יכול ומר סבר אין יכול ורבי יוחנן דאמר יכול הרב שביק מתניתין ועביד כברייתא אלא דכולי עלמא משל שמים הוא אוכל ולא מצי קציץ ומאי קוצץ דאמר רבי הושעיא מזונות דכוותיה גבי בהמתו תבן נקוץ לה אלא בהא קמיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל: **מתני'** [יא]בקוצץ אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו הגדולים על ידי אשתו מפני שיש בהן דעת [יב]אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהן דעת [יג]השוכר את הפועלים לעשות בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען פודה ומאכילן [יד]נתפרסו עגוליו נתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען מעשר ומאכילן [טו]שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה אבל לא מן התורה: **גמ'** שומרי פירות אמר רב לא שנו אלא שומרי גנות ופרדסין אבל שומרי גיתות וערימות אוכלין מן התורה קסבר משמר כעושה מעשה דמי ושמואל אמר [טז]לא שנו אלא שומרי גיתות וערימות אבל שומרי גנות ופרדסים אינן אוכלים לא מן התורה ולא מהלכות מדינה קא סבר משמר לאו כעושה מעשה דמי מתיב רב אחא בר רב הונא [יח]המשמר את הפרה מטמא בגדים ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי מטמא בגדים אמר רבה בר עולא [יט]גזירה שמא יזיז בה אבר מתיב רב כהנא [כ]המשמר ארבעה וחמשה מקשאות הרי זה לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא מכל אחד ואחד אוכל לפי חשבון ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי אוכל אמר רב שימי בר אשי [כא]בעקורין שנו עקורין והלא נגמרה מלאכתן למעשר שלא ניטל פיקס שלהם אמר רב אשי כוותיה דשמואל מסתברא דתנן [כב]ואלו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש כו' מכלל דאיכא דלא קא אכיל מן התורה אלא מהלכות מדינה אימא סיפא ואלו שאינן אוכלין מאי אינן אוכלין אילימא שאין אוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה היינו רישא אלא לאו שאין אוכלין לא מן התורה ולא מהלכות מדינה ומאי ניהו [כג]עושה במחובר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה וכל שכן שומרי גנות ופרדסות: **מתני'** [כד]ארבעה שומרים הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר [כה]שומר חנם נשבע על הכל [כו]והשואל משלם את הכל [כז]ונושא שכר [כח]והשוכר נשבעים על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה: **גמ'** [כט]מאן תנא ארבעה שומרים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה רבי מאיר היא אמר ליה רבא לרב נחמן מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין אמר ליה הכי קאמינא לך מאן תנא שוכר כנושא שכר רבי מאיר היא והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה [ל]דתניא שוכר כיצד משלם ר' מאיר אומר כשומר חנם ר' יהודה אומר כשומר שכר רבה בר אבוה איפכא קתני אי הכי ארבעה שלשה נינהו אמר רב נחמן בר יצחק [לא]ד' שומרין ודיניהם שלשה ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אגודא דנהר פפא שריג חדא מינייהו ונפלת למיא אתא לקמיה דרבה ופטריה אמר מאי הו"ל למעבד

דכוותיה גבי בהמתו תבן לקוץ לה. ה"ה דהוה מצי למיפרך מנגנו ובתו הקטנים מי נמי כיון דלאו בני מחילה נינהו לאו כל כמיניה לגערם כלל: **אלא** בהא קא מפלגי מר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל. ולר' יוחנן אידי ואידי בשאין מעלה להן מזונות: **לא** שנו אלא שומרי גנות ופרדסים. דאין אוכלין מן התורה משום דלאו גמר מלאכה הוא והא דאמרי' לעיל (דף פט.) המנכש בבצלים כו' וכן לעדר ולקשקש תחת הזיתים הרי זה לא יאכל היינו מן התורה אבל מהלכות מדינה אכיל: **אי** הכי ארבעה שומרין שלשה הוו. הא' [ל]מי הכי אין כו מי אמרת בשלמא דמעיקרא נמי הוה מצי לאקשויי הכי וכן יש הרבה בגמרא [מ]: וכא

הניחא [ח]למאן דאמר אין הרב יכול לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך שפיר אלא למאן דאמר [י]יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך מאי איכא למימר אלא אידי ואידי בשאין מעלה להן מזונות ובהא פליגי דמר סבר יכול ומר סבר אין יכול ורבי יוחנן דאמר יכול הרב שביק מתניתין ועביד כברייתא אלא דכולי עלמא משל שמים הוא אוכל ולא מצי קציץ ומאי קוצץ דאמר רבי הושעיא מזונות דכוותיה גבי בהמתו תבן נקוץ לה אלא בהא קמיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל: **מתני'** [יא]בקוצץ אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפחתו הגדולים על ידי אשתו מפני שיש בהן דעת [יב]אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהן דעת [יג]השוכר את הפועלים לעשות בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען פודה ומאכילן [יד]נתפרסו עגוליו נתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו אם לא הודיען מעשר ומאכילן [טו]שומרי פירות אוכלין מהלכות מדינה אבל לא מן התורה: **גמ'** שומרי פירות אמר רב לא שנו אלא שומרי גנות ופרדסין אבל שומרי גיתות וערימות אוכלין מן התורה קסבר משמר כעושה מעשה דמי ושמואל אמר [טו]לא שנו אלא שומרי גיתות וערימות אבל שומרי גנות ופרדסים אינן אוכלים לא מן התורה ולא מהלכות מדינה קא סבר משמר לאו כעושה מעשה דמי מתיב רב אחא בר רב הונא [יח]המשמר את הפרה מטמא בגדים ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי מטמא בגדים אמר רבה בר עולא [יט]גזירה שמא יזיז בה אבר מתיב רב כהנא [כ]המשמר ארבעה וחמשה מקשאות הרי זה לא ימלא כריסו מאחד מהן אלא מכל אחד ואחד אוכל לפי חשבון ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי אמאי אוכל אמר רב שימי בר אשי [כא]בעקורין שנו עקורין והלא נגמרה מלאכתן למעשר שלא ניטל פיקס שלהם אמר רב אשי כוותיה דשמואל מסתברא דתנן [כב]ואלו אוכלין מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש כו' מכלל דאיכא דלא קא אכיל מן התורה אלא מהלכות מדינה אימא סיפא ואלו שאינן אוכלין מאי אינן אוכלין אילימא שאין אוכלין מן התורה אלא מהלכות מדינה היינו רישא אלא לאו שאין אוכלין לא מן התורה ולא מהלכות מדינה ומאי ניהו [כג]עושה במחובר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה וכל שכן שומרי גנות ופרדסות: **מתני'** [כד]ארבעה שומרים הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר [כה]שומר חנם נשבע על הכל [כו]והשואל משלם את הכל [כז]ונושא שכר [כח]והשוכר נשבעים על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה: **גמ'** [כט]מאן תנא ארבעה שומרים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה רבי מאיר היא אמר ליה רבא לרב נחמן מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין אמר ליה הכי קאמינא לך מאן תנא שוכר כנושא שכר רבי מאיר היא והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה [ל]דתניא שוכר כיצד משלם ר' מאיר אומר כשומר חנם ר' יהודה אומר כשומר שכר רבה בר אבוה איפכא קתני אי הכי ארבעה שלשה נינהו אמר רב נחמן בר יצחק [לא]ד' שומרין ודיניהם שלשה ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אגודא דנהר פפא שריג חדא מינייהו ונפלת למיא אתא לקמיה דרבה ופטריה אמר מאי הו"ל למעבד

ואכיל מהלכות מדינה. מדלא תנא אלו אוכלין סתמא. ומאי ניהו אי עושה במחובר בשעה שאינה גמר מלאכה או עושה בתלוש בשעה שנגמרה מלאכתו אי דבר שאין גדולו מן הארץ: **אימא סיפא ואלו שאינן אוכלין.** וקתני הכי? מאי אינן אוכלין אי אימא שאין אוכלין וכו': **אלא לאו שאינם אוכלין כלל.** מהסתא על כרחך מן התורה דתני בריש דאשמעינן דאיכא אחרינא דאכיל ולא מן התורה במשמר תלוש עד שלא נגמרה מלאכתו למעשר קאמר דכיון דאינו עושה מעשה לא אכיל מן התורה ואכיל מהלכות מדינה דאילו במשמר במחובר ליכא לאוקמא דהא אפילו עושה מעשה ממש קתני סיפא דלא אכיל כלל בשעה שאינה גמר מלאכה וכ"ש משמר: **מתני' שומר חנם נשבע על הכל.** על כל המאורעות הכתובות בשאר שומרים לחיוב הוא נשבע שכך עלתה לו ופטור. ולקמן בהשואל (דף לד:) ילף לכולה מתני' מקראי: **על הכל.** גניבה ואבידה ואונסין: **גמ' מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין.** על כרחך ארבעה מיני שומרין אשכחן: **מאן תנא שוכר כשומר שכר דמי.** דקתני מתני' בתרוייהו פטורין מאונס ומשלמין גניבה ואבידה: **ר"מ היא.** דדמפרש ואזיל: **רבה בר אבוה.** תנא מתני' שוכר כילד משלם ר' מאיר אומר כשומר שכר ר' יהודה אומר כשומר חנם: **איפכא.** בהמות: **שריג.** החליקה: הא

ח) כתובות מג. נח: גיטין יב. [ב"ק פז:]. **ט)** [לעיל נב:]. **י)** [סס], **יא)** [לעיל פז.]. **יב)** שבועות מט. לקמן לד:, **יג)** [ער' חוס' לקמן לד: ד"ה שומר], **יד)** [ער' חוס' לקמן לד: ד"ה שומר], **טו)** [שבועות מט:], **טז)** לעיל פ: לקמן לה: ב"ק מה: מ: שבועות מט:, **יח)** [לף 5:], **יט)** נס"ל: הני, **כ)** אבל רש"י בשבועות לא גרס מ"ה. רש"ל, **כא)** [ער' חוס' שבועות מה: ד"ה מ"ה ותוס' שבת קכ: ד"ה מ"ה],

מוסף רש"י

יכול הרב לומר לעבד. כנעני, עשה עמי. מלאכה, ואיני זנך. אלא חזור על הפתחים (גיטין יב.), קוצץ אדם. ליטול תעות ולא יאכל (לעיל צב.), על ידי עצמו. בשביל עלמו (שם). ורוחא דאיכא. **מפני שיש בהן דעת.** ידעי ויקא מתלי (לעיל צב.). **בנטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו.** דנעי תימה, דנמר קודש קודם ממעשר, ומתחילה על מנת כן נשכרו לי (שם). **אם לא הודיען.** מתחילה לעשות עמו הנטע רבעי (שם). ואלו. פיגלין, **אוכלין.** ממה שעוקקין בו (לעיל פז.). **בשעת** גמר מלאכה. כשמולגין אותו (שם). בשעה שאין גמר מלאכה. כגון המנכש בבצלים (לעיל פז.). **נושא שכר.** שומר בשכר (שבועות מט.). **נשבע** על הכל. שלא פשע (שם) אם לא פשע (לעיל לד.). **משלם את הכל.** כל הנך דמיתני במתני' שכר שבויה ומתה וגניבה ואבידה, אבל מתה מחמת מלאכה פטור, דלאו לאוקמה בכלמה שילה (שבועות מט.). **נשבעים.** שכן הוא שלא פשעו בה ישלא שלמו בה יד (לקמן צד.). מאן תנא ארבעה שומרין. לקמן מפרש לה (שבועות מט.). ר' מאיר היא. לקמן מפרש (שם). מי איכא דלית ליה ארבעה שומרין. על כרחינו מרבנה הם, זה בחנם חה בשכר, זה שואל וזה שוכר (שם). שוכר. בהמה, כיצד משלם. דשומר חנם יאומר שכר כתיבי, שוכר לא כתיב, ומהו דין מייני לענין גניבה ואבידה, פטור לו חייב (לעיל פ.). ר' מאיר אומר כשומר חנם. דקא יהיב אגר מלאכתו ואיהי נוטל שכר על שמירתו (שם). ר' יהודה אומר כשומר שכר. שואל ולהנאתו הוא שאלו אע"פ שנותן שכר פעולתו שומר שכר הוא, דאי לא יהיב שכר הוי שואל וחייב כאונסין, הסתא דיהיב ליה אגרא לא הוי שואל והוי שומר שכר (שם). אי הכי ארבעה שלשה נינהו. הני ג' הוי גרסינן, ולא גרסינן אי הכי, ובין לר"מ ובין לר' יהודה פרסין לה (שבועות מט.).

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פ"ט מהל' עבדים הל' ז סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף כ וסעיף כא:
צב ב ג מיי' פי"ב מהל' שכירות הלכה יד סמג עשין לא טוש"ע מ"מ סי' שלו סעיף ח:
צג ד מיי' שם הל' ז:
צד ה מיי' שם הלכה ו סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:
צה ו ז מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ו:
צו ח ט מיי' פ"ה מהל' פרה אדומה הל' ח סמג עשין רלט:
צז י כ מיי' פי"ב מהל' שכירות הל' יא סמג עשין לא טוש"ע מ"מ סי' שלו סעיף ח:
צח ל מיי' שם הל' כ ועי' בהשגות וכמ"מ טוש"ע שם סעיף כ:
צט מ נ מיי' פ"ח שם הלכה ח נ ופ"ד מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף ח:
ק ס מיי' פ"ח מהלכות שכירות הל' כ ופ"ח מהל' שאלה ופקדון הל' ח סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שמ סעיף ח:
קא ע מיי' פ"ח מהל' שכירות הל' כ סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שג סעיף כ נ:
קב פ מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שז סעיף ח:
קג צ מיי' שם הלכה ח ופ"ב הלכה ח:

ובא זאב וטרף. כשעת משלחת זאבים ור' יהודה היא דאמר זאב אחד אונס: **א"** הכי אמאי פטור תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא. וא"ת לאביי נמי דמוקי לה בעידנא דעיילי אינשי מי ניחא והא מ"מ אם היה יכול להציל חייב אלא אמאי פטור דכי אמר ליה אבי לא הוה ליה פשיעה אלא גניבה ואבידה ויש ללמוד מכאן דתחילתו דכעין גניבה ואבידה וסופו באונס דפטור ומהא דאמר רב בהמפקיד (לעיל דף לו. ושם) אפי' שומר שכר שמסר לשומר חנם פטור לפי שמסר לבן דעת אין ראיה דאפילו סבר רב תחילתו כעין גניבה ואבידה וסופו באונס חייב אפילו הכי פטור דאין לנו לומר שודאי שומר חנם לא ישמור מגניבה ואבידה רק מפשיעה והוה ליה תחילתו כעין גניבה ואבידה אלא סתם בן דעת רגיל לשמור הרבה אפילו מדבריס שאינו חייב ושמא אפילו מסרו לשומר חנם ופטוריה מפשיעה פטור דלא משיב תחילתו בפשיעה בהכי:

איבעי לך לעבורי חדא חדא. נראה דלא משיב לה פשיעה מהאי טעמא אלא כעין גניבה ואבידה ומחייב מטעמא דאדעתא דהכי יהבי לך אגרא דמינטר נטירותא יתירתא כרב חסדא ורבה דר רב הונא מדמייתי לה הכא ואתי שפיר דקאמר נסמוך כבר לווחו קמאי שרנו לפטור מדרבה דאם לא כן אמאי לווחו דמילתא דפשיעה הוא שהן חייבים דאפילו שומר חנם חייב וסבר רב פפא דהכא כרבא דפרק הכונס (ב"ק דף נח.) דאמר משום דאיבעי לך לעבורי חדא חדא לאו פשיעה היא ולא כרב כהנא דאמר אתם דהוי פשיעה גבי נפלה לגיגה: **אמר** רבה התם גברי דפרמוסקי הוו. אפילו גרים רבא אתי שפיר אע"ג דרבא מוקי בהגחל קמא (שם דף קח:) מילתא דרב הונא בר אבין שקדם ונשבע אבל היכא דלא נשבע אפילו שומר חנם עושה עמו דין ואינו נשבע הכא לדברי השואל משיב ואיה לא סבירא ליה: **דאי** רמא קלא הוו [אתו] מצלין ליה. והשתא אפילו לא הוכר הגנב הוה חייב כיון דפשע ולא נקט גמרא הוכר הגנב אלא משום התלמידים שהיו סבורים דמשום דהוכר הגנב חייביה:

סיגפה ומתה אינו אונס. תימה דפשיעה דפשיעה גמורה הוא וא"ל דקמ"ל דאפילו יש לתלות ולומר שמתה גם בשביל דבר אחר אפילו הכי חייב דלא היה לו לסגפה: תימא

הא נטר כדנטרי אינשי אמר ליה אביי אלא מעתה על למתא בעידנא דעיילי אינשי הכי נמי דפטור אמר ליה אין גנא פורתא בעידנא דגנו אינשי הכי נמי דפטור א"ל אין איתיביה אלו הם אונסין ששומר שכר פטור עליהן כגון [1]ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב אמר ליה התם בחזני מתא איתיביה עד מתי שומר שכר חייב לשמור עד כדי [2]הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה א"ל התם נמי בחזני מתא אמר ליה אטו יעקב אבינו חזן מתא הוה דאמר ליה ללבן נטרי לך נטירותא יתירתא כחזני מתא איתיביה [ו]ארועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר בא זאב וטרף ובא ארי ודרס אין [ז]אומדים אילו היה שם היה מציל אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור מאי לאו דעל בעידנא דעיילי אינשי לא [ח]דעל בעידנא דלא עיילי אינשי אי הכי אמאי פטור [ט]תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב דשמע קל אריה ועל אי הכי אומדין אותו מאי הוה ליה למעבד [י]היה לו לקדם ברועים ובמקלות אי הכי מאי איריא שומר שכר [יא]אפי' שומר חנם נמי דהא מר הוא דאמר שומר חנם שהיה לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קידם חייב [יב]שומר חנם בחנם [יג]שומר שכר בשכר ועד כמה [יד]עד כדי דמיהן והיכן מצינו בשומר שכר שחייב באונסין [טו]דהדר שקיל דמיהן מבעל הבית א"ל רב פפא לאביי אי הכי מאי אהני ליה מינה נפקא מינה לכושרא דחיותא אי נמי לטרחא יתירתא רב חסדא ורבה בר רב הונא [טז]לא סבירא להו הא דרבה דאמרי להכי יהבי לך אגרא לנטורי לי נטירותא יתירתא בר אדא סבולאה הוי קא מעבר חיותא אגמלא דנרש דחפה חדא לחברתה ושדיתה במיא אתא לקמיה דרב פפא חייביה אמר ליה מאי הוה לי למעבד א"ל [יז]אבעי לך לעבורי חדא חדא א"ל ידעת ביה בבר אחתיך דמצי למעבר חדא חדא א"ל כבר צוווחו קמאי דקמך ולא איכא דאשגח בהו איבו אפקיד כיתנא בי רוניא אזל שבו שמטיה מיניה לסוף הוכר הגנב אתא לקמיה דרב נחמן חייביה לימא פליגא דרב הונא בר אבין [יח]דשלח רב הונא בר אבין [יט]נגנבה באונס ואח"כ הוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה נשבע רצה עושה עמו דין אם שומר שכר הוא עושה

הא נטר כדנטרי אינשי. ואין (ח) אבידה אלא אונס: **כחזני מתא.** שומרי העיר בלילה שכל סמך אנשי העיר עליהם לשמור גופם וממונם הנהו ודאי בעו נטירותא יתירתא: **ארי ודרס.** ארי דרכו לדרוס הבהמה במקום שמוצאה. ודרך זאב לטורפה היא ולהוליכה במקום שהוא בטוח ושם הורגה: **מאי לאו וכו'.** אפ"ה חייב: **א"ה אמאי פטור. תחילתו הוה בפשיעה.** גבי כל מזיקין קטנים וקלים דהוא יכול להציל שהרי הניחם ובא לו וסופו נמי נהי דמזיק חזק בא עליהן שאם היה שם לא היה יכול להציל והו"ל אונס מיהו תחילתו בפשיעה הוה דחייב דהכי פסקינן הלכתא בהמפקיד (לעיל דף מב.): **דשמע קול ארי ועל.** מאימתו שאנוס הוא: **שומר חנם יש לו לקדם כחנם.** ולא לשכור אנשים. ושומר שכר יש עליו לשוכרן: **עד כדי דמיהם.** של בהמות: **והיכן מצינו.** דקא רמית עליה לשכור אנשים משלו: **לכושרא דחיותא.** כושר הבהמות שמכיר בהן כבר ולמודות בדיתו: **לטרחא יתירתא.** שלא יצטרך לחזור אחר הבהמות לקנות: **לא סבירא להו הא דרבה.** דאמר לעיל דאמי נטר כדנטרי אינשי הוה אידך (אונס ופטור): **להכי יהבי לך וכו'.** ונהי דלאו פשיעה הוא אונס נמי לא הוי והו"ל כאבידה: **אגמלא דנרש.** גשר של גרש: **כבר אחתיך.** כלומר בבן עמך ואומתך: **שבו.** שם הגנב לסטים מזויין היה: **חייביה.** לשלם הואיל והוכר הגנב ולא יפסיד כלום עליו לטרוח אחר הגנב עד שיוציא מידו: **עושה עמו דין.** פרעון. והיינו פליגא דהא רוצה שומר חנם הוה וחייביה רב נחמן לשלומי: **דפרמוסקא.** אנשי השלטון היו שם: **מתני' נשבע משלחת זאבים.** שמיה דעה משולחת בגזירת המלך קופצת היא על אדם אחד: **הלסטים** גרסי'. וחד ליסטים קאמר: **הכרדלם.** פוטיי"ם בלע"ז: **סיגפה.** עינה בדעב או בעמידה בקין בחמה ובמורף בלינה. לעגות נפש (במדבר ו) מתרגם לסגפא נפש: **עלתה לראשי צוקין.** אוקימנא בפ' המפקיד (לעיל דף לו:) תקפתו ועלתה לצוקין הריס חדין וגבוהין: **גמ' הא' מסר נפשיה.** הלסטים ע"מ כן בא או ליהרג או להרוג ויקח ממון אבל הרועה אין לו למסור נפשו על כך: **אשכחיה רועה.** לגנב קודם שנטל הימנו כלום וגיזמו וחירפו: **אמר לו גנבא סריא.** מוסרא. ויבאש (שמות טז) מתרגמי' וסרי. ובתשובות הגאונים לאיתי סריא פושע: כך

עמו דין ואינו נשבע אמר רבא [כ]התם גברי דפרמוסקא הוו קיימי דאי רמא קלא הוו אתו ומצלין ליה: **מתני'** [כא]זאב אחד אינו אונס שני זאבים אונס רבי יהודה אומר בשעת משלחת זאבים אף זאב אחד אונס [כב]שני כלבים אינו אונס ידוע הבבלי אומר משום רבי מאיר מרוח אחת אינו אונס משתי רוחות אונס [כג]הלסטים הרי זה אונס [כד]הארי הדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו אונס [כה]אימתי בזמן שבאו מאליהן אבל הוליכן למקום גדודי חיה ולסטים אינו אונס [כו]מתה כדרכה הרי זה אונס סגפה ומתה אינו אונס [כז]עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס [כח]והעלה לראשי צוקין ונפלה ומתה אינו אונס: **גמ'** והתניא זאב אחד אונס אמר רב נחמן בר יצחק ההיא בשעת משלחת זאבים ורבי יהודה היא: הלסטים הרי זה אונס: אמאי לוקי גברא להדי גברא אמר רב [כט]בלסטים מזויין איבעיא להו לסטים מזויין ורועה מזויין מהו מי אמרינן אוקי גברא להדי גברא או דלמא האי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה [ל]מסתברא דהאי מסר נפשיה והאי לא מסר נפשיה אמר ליה אביי לרבא אשכחיה רועה ואמר ליה גנבא סריא בדוכתא פלניא יתיבינן כך

קד א ב מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ח סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' לא סעיף יב וסי' שג כעיף י:

קה ג מיי' שם טוש"ע שם סי' שג סעיף ח:

קו ד ה ו מיי' שם הל' ו טוש"ע שם וסי' לא סעיף ח:

קז ז ח מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סי' שג סעיף ח:

קח ט י מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף יא:

קט כ מיי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הל' ו סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' לא סעיף ו:

קי ל [מיי' שם פ"ה הל"ג] טוש"ע מ"מ סי' לא סעיף ח:

קיא מ נ מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ד סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' שג סעיף ד:

קיב ס מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

קיג ע פ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

קיד צ מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף יב:

קטו ק מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

קטז ר מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד:

קיז ש ת מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ג:

תורה אור השלם

1 וַתִּפֹּל שָׁבָא וַתִּקָּחֵם וְאֶת הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי חָרֶב וְאִמְּלֵטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ:

איוב א טו

2 הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה וְנִדַּד שְׁנָתִי מֵעֵינָי: בראשית לא מ

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה הא נטר וכו' ואין זה אבידה:

גליון הש"ם

גמ' דהדר שקיל דמיהן. עיין ב"ק דף נח ע"א תוס' ד"ה א"ר: **במשנה הארי הדוב.** עי' לקמן דף ק"ו ע"א תוס' ד"ה מתיב:

מוסף רש"י

בא זאב וטרף ובא ארי ודרס. זאב טורף, ונשא הטרף לאורו, אבל אינו טורפה אלא דורסה במקומה ואוכלה (לעיל מא). **נגנבה באונס.** בלסטים מזוין, דשומר שכר פטור בו, ואח"כ הוכר הגנב. ויכול לבופו ולהוליאו מידו (ב"ק קח:). **רצה נשבע.** והבעלים יפרעו מן הגנב, רצה עושה עמו דין. משלם לבעלים והוא יפרע מן הגנב (שם). **אם** שומר שכר הוא. אע"ג דפטור בלסטים מזוין, הכא הואיל והוכר הגנב ולא יפסיד כלום, עליו לטרוח אחריה, לפיכך הוא ישלם לבעלים ויחזור ויפרע מן הגנב (שם). עושה עמו דין. ישלם, דמלוה עליו לחזר אחר האבידה (שם). העלה לראשי צוקין. שומר שהעלה לראשי הריס חדים ומשופעים, ונפלה ומתה אינו אונס. אלא פשיעה, דדרכה ליפול (לעיל לו:).

(א) לעיל מא. [ע"ש] לקמן קו:. (ב) [ב"ל אומרים בכרי"ם וכ"ה בכרי"ף ורא"ש]. (ג) [לעיל לו: וש"נ]. (ד) [ב"ק נח.]. (ה) שם קח:. (ו) לעיל לו:. (ז) אונס לפטור כל"ל. רש"ל.

כך וכך אגסים. עמנו במקום שאנו רועים שם ואם תבא לגזול תמות: **זוקפא.** קלעים המקלעים באבן: **פסיקא לן.** פסוקות וקבועות עלינו להיות עמנו בכל יום: **הרי הוליכן.** שהזכיר לו המקום שהבהמות שם והשיאו לבא על ידי שגידפו: **מתני' כל המפנה על מה שכתוב בתורה וכו'.** בגמרא מפרש להו: **כל תנאי שיש בו מעשה בתחילתו.** שהקדים מעשה שעליו לעשות לתנאי שהוא שואל ממנו כגון הרי מעשה זה שלך אם תעשה דבר פלוני. דלא דמי לתנאי בני גד ובני ראובן אם יעברו ונתמש (במדבר לב) היינו תנאי קודם למעשה. אם תעשה לי הדבר הזה אשובה מרעה שאתך (בראשית ג) היינו תנאי שאואל ממנו קודם למעשה שעליו לעשות: **תנאו בטל.** והוי מעשה מקוים ואע"פ שלא קיים בעל התנאי את התנאי: **וכל תנאי שאפשר לו לקיימו תנאו קיים.** אם תנאו קודם למעשה הוא הא אי אפשר לקיימו תנאו בטל והמעשה קיים ובגמרא מפרש לה: **גמ' בדבר שבממון.** שאר וכסות: **אפילו פימא.** ריש דקתני מתנה שומר חנם להיפטר משבועה ר"מ והאי לאו מתנה על מה שכתוב בתורה הוא אלא שאמר לו אי אפשי להיות שומר שלך אלא בכך ושומר לא נחית לשמירה עד דמשיך לבהמה והאי כי משיך כבר פירש על מנת שאין לו עליו שבועה ולא שיעבד נפשיה לירד בתורת שומרין אלא למקנת ולמה שירד ירד אבל המקדש את האשה מכי אמר לה הרי את מקודשת לי איקדשה לה וכי אמר לה על מנת שאין ליך עלי מתנה על מה שכתוב בתורה דאין אישות לתלאין וכי תפוס קדושין לגמרי תפוס והוה מתנה על מה שכתוב בתורה: **בדברים.** בתמיה: **וו דברי ר' יהודה בן פימא.** דקתני דאפשר לקיומי הא אי אפשר לקיומי תנאו בטל: **כמפליגה בדברים.** שאין בלבו לשום תנאי אלא להקניטה בעלמא מרחקה ודוחה אותה בדברים: **מתני' נמי דיקא.** דסתמא לן כרבי יהודה בן תימא:

הדרן עלך השוכר את הפועלים

השואל. ה"ג **השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה.** לא גרסינן שכירות בכולה מתניתין גבי פרה אלא גבי בעלים דאשמעינן היכא דפרה שאולה כל היכא דהוו בעלים עמו במלאכתו בין בשאילת גופו ובין שנשכר אצלו קיימא ביה אם בעליו עמו) אבל בפרה שכורה לא אשמעינן מתניתין דפטור בבעלים אבל מברייתא) שמעינן לה: אבל

כך וכך גברי איכא בהדן כך וכך כלבי איכא בהדן כך וכך זוקתא פסיקא לן ואזל ושקל מיניה מאי א"ל אהרי הוליכן למקום גדודי חיה ולסטים: **מתני'** [2]מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור מלשלם [3]נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם [4]כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל [5]וכל תנאי שיש מעשה בתחילתו תנאו בטל [6]וכל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עמו מתחילתו תנאו קיים: **גמ'** אמאי מתנה על מה שכתוב בתורה הוא וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא מני ר' יהודה היא דאמר [7]בדבר שבממון תנאו קיים [8]דתניא האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי ר"מ רבי יהודה אומר בדבר שבממון תנאו קיים ומי מצית מוקמת לה כר' יהודה אימא סיפא כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אתאן לר"מ הא לא קשיא לעולם ר' יהודה היא וסיפא בדבר שאינו של ממון אימא סיפא כל תנאי שיש בו מעשה בתחילתו תנאו בטל מאן שמעת ליה דאית ליה הא סברא ר"מ דתניא אבא חלפתא איש כפר חנניא אמר משום ר"מ תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי מעשה קודם לתנאי אינו תנאי אלא כולה ר"מ היא ושאני הכא [9]דמעיקרא לא שעבד נפשיה תנא [10]ומתנה [11]שומר שכר להיות כשואל במאי בדברים אמר שמואל [12]בשקנו מידו ור' יוחנן אמר אפילו תימא [13]בשלא קנו מידו [14]בהיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאיניש מהימנא הוא גמיר ומשעבד נפשיה: וכל שאפשר לו לקיימו בסופו וכו': אמר רב טבלא אמר רב זו דברי רבי יהודה בן תימא אבל חכמים אומרים אע"פ שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים [15]דתניא הרי זה גיטך ע"מ שתעלי לרקיע על מנת שתרדי לתהום על מנת שתבלעי קנה של מאה אמה על מנת שתעברי את הים הגדול ברגליך [16]נתקיים התנאי הרי זה גט לא נתקיים התנאי אינו גט רבי יהודה בן תימא אומר כזה גט כלל א"ר יהודה בן תימא כל שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה וכשר אמר רב נחמן אמר רב [17]הלכה כרבי יהודה בן תימא אמר רב נחמן בר יצחק מתני' נמי דיקא דקתני כל שאפשר לו לקיימו בסופו

אימא סיפא כל תנאי שיש מעשה בתחילתו תנאו בטל **אתאן** לר' מאיר. הכא משמע דלא כפי' הקונטרס דפי' בסוף פרק מי שאחזו (גיטין דף עה. ד"ה משום) דאפילו רבנן דרבי מאיר מודו דבעינן תנאי קודם למעשה גבי הא דקאמר אלא אמר רבא משום דהוי מעשה קודם לתנאי: **אמר** רב נחמן בר יצחק מתני' נמי דיקא **בו'.** וא"ת מאי קמ"ל רב נחמן הא רב אמר לעיל זו דברי ר' יהודה בן תימא ועוד מה שייך דיקא מה שהוא בהדיא ואיכא למימר דלא שמיע ליה דרב ושייך נמי דיקא כיון שאינו בפירוש במשנה אבל קשה דהוה ליה למימר כל שאי אפשר לו לקיים תנאו בטל כי איך דרישא ונראה לומר [18][עוד] דרב נחמן הוה ידע להא דרב ומפרש מגליה לרב דמתניתין כוותיה דהא איכא למימר דאתי ככולי עלמא ולקי אריש דקתני דכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ויהיב טעמא משום דכל תנאי שאפשר לקיימו בסופו דוקא הוי תנאי קיים אבל מתנה על מה שכתוב בתורה שאי אפשר לו לקיימו תנאו בטל והתנה עליו מתחילתו נמי קאי אריש דקתני וכל שיש בו מעשה מתחילתו תנאו בטל דוקא התנה עליו מתחילתו תנאו קיים שהתנאי קודם למעשה ודייק דאתיא כרבי יהודה בן תימא מדקתני כל דאי סיומא דרישא הוא לא הוה ליה למימר כל אלא ואם אפשר לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים אלא ודאי סיפא מילתא באפי נפשיה הוא ושום מידוש אתא לאשמועינן אם כן ודאי אתא למידק אפשר אין לא אפשר לא ופי' רבינו שמואל אין נראה לר"י כלל לכך לא כתבתיו:

הדרן עלך השוכר את הפועלים

השואל את הפרה:

(שייך לע"ב) **פרה** במשיכה ובעלים באמירה. הק'

ריב"ם דאמר לקמן בפירקין (דף לז.) שאלה טבאה ואומנה וספר מתא כולהו בעידן עבידתייהו כשאלה בבעלים דמו משמע דשאלה בעידן עבידתייהו לא הוי שאלה בבעלים וי"ל דאלו דוקא בעידן עבידתייהו אלא בשעת הליכתן או אפילו מזמנים עצמן ליך ולעשות חשוב בעידן עבידתייהו אבל ודאי משעת אמירה של קודם פסק מלאכה לא חשוב שאילה בבעלים דאמרינן בס"פ האומנין (לעיל דף פא.) לסוף איגלאי מילתא דהיא שעתא שכרא הוי שתי ולא הוי פשיעה בבעלים:

תנן

והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים הא אי אפשר לו לקיימו תנאו בטל שמע מינה:

הדרן עלך השוכר את הפועלים

השואל את הפרה [2]ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה [3]שאל הבעלים או שכרן ואחר כך שאל את הפרה ומתה פטור שנאמר [4]אם בעליו עמו לא ישלם

אבל

מסורת הש"ס

א) [קדושין יט: וש"נ], ב) לעיל נא. מתנות נו. קדושין יט: ב"ב קכו: [גיטין סד:], ג) [עי' תוספות כתובות נו. סד"ה הרי זו שסמינו על פרש"י דהכא], ד) [עי' תוס' לעיל נא. ד"ה אמר ר"י וכן בהכא"ש אתא שומר חנם וכן בהג"ה שם דדוקא בא"ח שייך בהסיח הנאה כו'], ה) [לעיל נו. וש"נ], ו) גיטין פד., ז) [עי' תוספות גיטין פד. ד"ה על מנת], ח) [שמות כב], ט) [לקמן לה:], י) רש"ל,

גליון הש"ס

גמ' ומתנה ש"ש. כתוס' לעיל נא. ד"ה אמר ר"י היה נסם הגירסא פה ש"מ וכן הוא בהגהת אשרי כאן. ולגירסתנו ש"מ י"ל דלרבותא נקט הכי אף ד"ל דלאו משום דנפק קלא עכיל כמ"ש בהגהת אשרי: שם בהתיא הנאה. עין לעיל דף נח. תוס' ד"ה אר"י:

מוסף רש"י

על מנת שאין לך עלי שאר. מזון ועונה. משמים, הרי זו מקודשת ותנאו בטל. דאין אדם מתנה על מה שכתוב בתורה והוי קידושי המעשה מעשה והתנאי כמאן דליתיה, דכמעשה בלא תנאי דמי (רשב"ם ב"ב קכו:). בדבר שבממון. שאר וכסות (כתובות נו.) דניתן למחילה הוי תנאי קיים אבל עונה דלעולם דגופא הוא לא אחיתיב למחילה (קדושין יט: ולעיל נא.) עונת משמים מלוה היא ולעולם דגופא הוא (רשב"ם ב"ב קכו:). תנאו קיים. הקדושין קדושין ויש לה עליו עונה אבל לא שאר וכסות (שם). כמפליגה. דוחה אותה לגמרי בדברי הנאי (גיטין פד.).

הדרן עלך השוכר את הפועלים

קיח א מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ה סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שג סעיף ז:

קיט ב מיי' פ"ב שם הל' ט סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' רלא סעיף ח:

קכ ג [מיי' שם] סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שה סעיף ד:

קכא ד מיי' פ"ו מה' אישות הל' ט ופי"ב הל' ז סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ה בהג"ה:

קכב ה ו מיי' שם פ"י הל' כ טוש"ע שם סעיף כ:

קכג ז מיי' שם הל' ט ופ"ב מהל' שכירות הל' ט סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:

קכד ח ט מיי' פ"ב מהל' שכירות הל' ט סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' רלא סעיף כו:

קכה י מיי' פ"ו מהל' אישות הל' ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף ב ופי' קמג סעיף יב:

א כ מיי' פ"א מהל' שכירות הל' ג ופ"ב מהל' שאלה ופקדון הל' א סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שמו סעיף א:

ב ל מיי' פ"א שם ופ"ב שם טור וש"ע שם סעיף כ:

תורה אור השלם

ו אם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשַּׁלֵּם אִם שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ: שמות כב יד